

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ
ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №67
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«09» тамызға 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «08» тамыз күні 21 сағаттан «09» тамыз күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 08.08.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Сағандыкова З.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Мажен Ұ.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

2023 жылғы «09» тамызға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-8,0 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батыс бағытқа ауысады 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 17-22 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 12-17 градус жылы.
Күнгей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батыс бағытқа ауысады 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 20-25 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Оңтүстік-батыс, батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 20-25 градус жылы.
Жетісу Алатау	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 14-19 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 13-18 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, таңертең және күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 23-28 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, таңертең және күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 23-28 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Түнде өткінші жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан, батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 20-25 градус жылы.
Өгем жотасы	Түнде өткінші жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан, батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 22-27 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан оңтүстік-батысқа ауыспалы, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 20-25 жылы, күндіз 35-40 градус қатты ыстық.
Сауыр	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм) бұршақ, дауыл. Жел оңтүстік-батыстан солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 21-26 градус жылы.
Тарбағатай	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм) бұршақ, дауыл. Жел батыстан солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, кей жерлерде 21, күндіз 27-32, кей жерлерде 23 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм) бұршақ, дауыл. Жел оңтүстік-батыстан солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 20, күндіз 25-30, кей жерлерде 21 градус жылы.

2023 жылғы 08 тамыздағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды: Түрген өзені – Таутүрген ГБ 4 см-ге, Талғар өзені – Талғар қ. ГБ 5 см-ге. Үлкен Алматы көлі – Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ 8 см-ге су деңгейінің көтерілуі өткен жауын-шашын әсерінен байқалды. Таудағы температуралық фон 5 °С мәнінен 19 °С оң мәні аралығында сақталады. Таңертеңгі сағат 6-да нөлдік изотерма 4040 м биіктікте болды.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер 2023 ж. "08" тамызға

№	Өзен	Пункт	Биіктік. м	Ауа температурасы. °С			Жауын-шашын. Мм		Су деңгейі. см		Су өтімі. м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.). см	Лай- лылық
				Макс. 07.08.	Мин. 08.08.	08 с. 08.08.	Күн. 07.08.	Түн. 08.08.	Орт. 07.08.	08 с. 08.08.	Орт. 07.08.	Макс. 07.08.	08 ч 08.08.		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	9.5	4.9		6.3	1.2							*
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			7.0			285	283				0	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			11.0	6.0	0.3	573	563				-1	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	15.8	9.5		3.0	0.1							*
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			13.0			282	279	4.04	4.49	3.59	0	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			13.0		2.0	113	110				0	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			17.0			41	41	0.06	0.06	0.06	0	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			17.0		1.0	192	188	1.93	2.12	1.51	-2	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			18.0			245	245				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			7.0			325	323	6.29	6.95	5.62	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасы- нан 2 км жоғары ГБ	1471			18.0			275	275				0	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			11.0	7.0	0.6	104	103				0	*
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			15.0			288	284	3.19	3.45	2.83	-1	*
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			17.0	1.0		208	208	0.51	0.51	0.51	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			19.0	1.0		293	292	5.58	5.66	5.50	0	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			17.0			121	123	12.2	13.1	13.1	+4	1
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			17.0	0.6		225	223				-3	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			15.0		3.0	290	292				+5	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	13.0	7.1	12.0	6.3	1.6	695	701				+8	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ	2169					14.0	138	128				0	*
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			18.0			230	230	10.2	10.2	10.2	0	*
22	Мерке	Улбутуй қыс. ГБ	1026						125	126	4.71	4.78	4.95	+2	*

Ескертпе:

*-деректер жоқ

**-өзен қатып қалды

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«09» тамызға 2023 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. 4000 м жоғары аздаған қар жауды. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты биік таулы аймақта қар мен мұздықтардың еруі баяулады. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы жоғары. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-8,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты биік таулы аймақта қар мен мұздықтардың еруі баяулады. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты биік таулы аймақта қар мен мұздықтардың еруі баяулады. Кей жерлерде жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты биік таулы аймақта қар мен мұздықтардың еруі баяулады. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты биік таулы аймақта қар мен мұздықтардың еруі баяулады. Түнде өткінші жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм) бұршақ. Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм) бұршақ. Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты биік таулы аймақта қар мен мұздықтардың еруі баяулады. Кей жерлерде жаңбыр (1,0-10,0 мм), найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм) бұршақ. Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.